

Кривецький І. І.

кандидат економічних наук,
засновник ТОВ «Еко Ферма Едем», м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8620-8360>

Kryvetskyi Ihor

Candidate of Economic Sciences,
Founder of Eco Farm Edem LLC, Kyiv

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Анотація. У даному дослідженні аналізується важливість впливу процесу євроінтеграції на розвиток сільськогосподарських підприємств в Україні, висвітлюючи як можливості, так і виклики, з якими зустрічається аграрний сектор України у контексті глобалізації та інтеграції в європейській економічній простір. Дослідження розкриває, як адаптація до європейських стандартів впливає на забезпечення якості продукції, впровадження сучасних технологій, а також на зміцнення конкурентоспроможності українських агропідприємств. Основна увага приділяється стратегічному плануванню, необхідності інноваційного розвитку, екологічним ініціативам та пошуку ефективних фінансових механізмів для стабільного розвитку. Наразі в рамках підготовки до інтеграції в Європейський Союз, Україна приймає та адаптує законодавство з метою відповідності нормам і стандартам ЄС. Визначені основні аспекти, які регулюються в цьому контексті. Загалом результати дослідження вказують на критичну потребу в модернізації внутрішніх процесів управління та формування нових компетенцій, які б дозволили сільськогосподарським підприємствам ефективно адаптуватися та використовувати нові можливості для розширення своїх ринків та підвищення ефективності виробництва.

Ключові слова: аграрний сектор, сільськогосподарські підприємства, євроінтеграція, ЄС, вплив процесу євроінтеграції на розвиток сільськогосподарських підприємств, виклики розвитку сільськогосподарських підприємств, перспективи розвитку сільськогосподарських підприємств.

Постановка проблеми. Розвиток сільськогосподарських підприємств в умовах євроінтеграції є одним із ключових напрямів економічної політики України. Євроінтеграція відкриває нові можливості для виходу на європейські ринки, впровадження сучасних технологій та стандартів якості. Водночас, цей процес ставить перед аграріями ряд складних викликів, які потребують глибокого аналізу та розробки ефективних стратегій адаптації та розвитку. Актуальність даного дослідження полягає в необхідності вивчення та аналізу змін, які відбуваються у сільському господарстві України під впливом інтеграційних процесів з Європейським Союзом. Це включає оцінку як економічних, так і організаційних аспектів діяльності аграрних підприємств, виявлення основних бар'єрів та стимулів, що впливають на їхню конкурентоспроможність та стійкість. Зростаючі вимоги щодо якості продукції, екологічні стандарти, потреба у технологічному оновленні та необхідність залучення інвестицій змушують шукати нові підходи до управління та розвитку сільськогосподарських підприємств.

Проблема дослідження полягає в тому, що попри значний потенціал для розвитку та інтеграції українського агросектору в європейські ринки, існує ряд суттєвих викликів. Ці виклики включають адаптацію до європейських норм і стандартів, необхідність інноваційного розвитку, забезпечення сталого використання ресурсів, проблеми з розширенням експортних можливостей, а також потребу в модернізації внутрішніх процесів управління. Розв'язання цих проблем потребує комплексного підходу, що включає стратегічне планування, впровадження новітніх агротехнологій, пошук ефективних фінансових механізмів та формування нових компетенцій серед керівництва агропідприємств. Таким чином, існує вагома потреба у визначенні викликів та перспектив розвитку, а також стратегій, які дозволять аграрним підприємствам не тільки адаптуватися до умов євроінтеграції, а й вико-

ристовувати їх як можливість для структурного та технологічного розвитку.

Метою статті є комплексне дослідження викликів та перспектив, які виникають перед сільськогосподарськими підприємствами України в контексті євроінтеграційних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні роки позначені значним зростанням інтересу українських дослідників до проблематики євроінтеграції в аграрному секторі. Значну увагу науковці приділяють адаптації національного агропромислового комплексу до стандартів Європейського Союзу, впливу цих процесів на структурну трансформацію сільського господарства, а також можливостям і викликам, що виникають перед аграріями в контексті глобальних ринкових трансформацій. Дослідженню проблем формування і розвитку агропромислових підприємств, зокрема викликів та перспектив розвитку сільськогосподарських підприємств в умовах євроінтеграції, визначенню ролі держави у їх ефективному функціонуванні в умовах реформування аграрного сектору України в контексті Євроінтеграції, присвячено роботи вітчизняних вчених: І.І. Божидай [1], Н.І. Горбаль, О.З. Микитин, М.О. Михальков [2], Н.І. Горбаль, В.В. Гресько, Р.В. Гудима [3], Ж.М. Жигалкевич, О.В. Станіславський [4], Л.М. Залюбінська, М.Л. Скорик [5], С.Б. Романишин, І.І. Мартинюк, Н.І. Горбаль [10]. Проте не достатньо дослідженими залишаються аспекти вивчення нагальних викликів та актуальних перспектив розвитку сільськогосподарських підприємств в умовах євроінтеграції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Євроінтеграція України має глибоке значення для розвитку сільськогосподарських підприємств, яке обумовлено кількома ключовими аспектами. По-перше, євроінтеграція відкриває для українських агропідприємств безпрецедентний доступ до одного з найбільших торгових блоків світу. Це дозволяє розширити ринки збуту, збільшити обсяги

продажів та диверсифікувати експортні напрямки. Завдяки угоді про асоціацію та зону вільної торгівлі з ЄС, українські продукти можуть конкурувати на ринках Європи на сприяливіших умовах. По-друге, євроінтеграція вимагає від України гармонізації своїх стандартів з європейськими нормами, що стосується якості продукції, санітарних норм, екологічних стандартів та технічних регламентів. Це сприяє модернізації виробництва, впровадженню інноваційних технологій та зростанню конкурентоспроможності продукції на світовому ринку. По-третє, інтеграція з ЄС збільшує інвестиційну привабливість України. Залучення європейських інвестицій може стати каталізатором для розвитку агропромислового комплексу, оскільки інвестори з країн ЄС часто шукають можливості для розміщення капіталу в перспективних і стабільних галузях. По-четверте, взаємодія з європейськими партнерами та участь у спільних проектах сприяють трансферу передових агротехнологій та практик. Це включає не тільки новітні техніки вирощування, але й управлінські інновації, що можуть значно підвищити ефективність управління агробізнесом. По-п'яте, євроінтеграція спонукає Україну до проведення структурних реформ, включаючи реформування земельних відносин, аграрного сектору та системи державної підтримки аграріїв. Це допомагає створити більш прозоре та ефективне середовище для ведення агробізнесу. Загалом, євроінтеграція створює великі можливості для українських сільськогосподарських підприємств не тільки для розширення ринків, але й для підвищення їхньої загальної ефективності, якості продукції та інноваційного розвитку.

Ж.М. Жигалкевич та О.В. Станіславський аргументують, що процес євроінтеграції відкриває шляхи для модернізації та повного використання потенціалу вітчизняних підприємств, з особливим акцентом на операції з експорту та імпорту, які представляють великі можливості. Однак, наразі тільки частина продукції з України відповідає високим стандартам європейського ринку. Це зумовлює необхідність для підприємств підвищувати свою ефективність у сфері зовнішньоекономічної діяльності [4]. Важливо враховувати, що сучасне бізнес-середовище, яке стрімко еволюціонує і збагачується новими технологіями, ставить перед підприємцями нові виклики. В.С. Карп у своїй роботі наголошує на загрозах, що виникають у бізнесі, у тому числі й в Україні. Методи, які були ефективними в минулому, зараз можуть виявитися неадекватними в нових умовах ринку [6]. У праці Н.І. Горбала, В.В. Гресько та Р.В. Гудима «Тенденції та перспективи розвитку українського експорту» відзначається зростання конкурентоспроможності української сільськогосподарської продукції на міжнародних ринках. Автори висловлюють оптимізм щодо майбутнього збільшення обсягів експорту до країн Європейського Союзу [3]. І.І. Божидай підкреслює важливість агропромислового комплексу для української економіки, виділяючи його як ключовий сектор, що сприяє продовольчій безпеці країни та володіє значним потенціалом. Структура цього комплексу включає три основні елементи: 1) сільське господарство, яке формує основу продукції; 2) галузі, що виготовляють засоби виробництва та надають послуги агропромислового комплексу; 3) сектори, які займаються збереженням, переробкою та реалізацією сільськогосподарської продукції [1]. Ю.О. Лупенко і Н.І. Патики визначають ключові заходи з активізації експорту вітчизняного АПК: упровадження інноваційних технологій у рослинництво й тваринництво, покращення технічного оснащення для підвищення продуктивності, забезпечення високої якості продукції із дотриманням світових вимог; збільшення

капіталовкладень на оновлення й модернізацію основних фондів; підвищення ефективності використання ресурсів; диверсифікація експорту; удосконалення логістики на світових ринках тощо [7].

Варто також розглянути питання регулювання аграрного бізнесу в Україні в контексті євроінтеграції, що є дуже актуальним, оскільки аграрний сектор є однією з ключових галузей економіки країни. В рамках підготовки до інтеграції в Європейський Союз, Україна приймає та адаптує законодавство з метою відповідності нормам і стандартам ЄС. Основні аспекти, які регулюються в цьому контексті, включають: 1. Стандарти якості продукції – впровадження європейських стандартів якості для сільськогосподарської продукції, що включає контроль за використанням пестицидів, добрив та інших агрохімікатів. 2. Земельне законодавство – регулювання використання земельних ресурсів, в тому числі правила купівлі та продажу землі, що мають велике значення для аграріїв. 3. Екологічні норми – дотримання екологічних стандартів ЄС, що стосуються збереження навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів. 4. Підтримка фермерів – впровадження програм державної підтримки фермерів, які відповідають політиці ЄС, включаючи субсидії, гранти для малого та середнього бізнесу. 5. Безпека продукції – забезпечення безпеки харчових продуктів на всіх етапах їх виробництва, від поля до столу, що є ключовим елементом євроінтеграційних вимог. Ці зміни спрямовані на підвищення конкурентоспроможності українського аграрного сектору, забезпечення стійкості до ринкових викликів та захисту інтересів споживачів та виробників.

На шляху до євроінтеграції український агробізнес стикається з необхідністю формування чіткої стратегії розвитку та впровадження законодавчих змін. Прикладом такої ініціативи є законопроект № 8171 «Про основні засади державної аграрної політики і державної політики сільського розвитку», зареєстрований у Верховній Раді України 21 березня 2018 року, але який так і не був прийнятий. Цей проект передбачав встановлення десяти пріоритетів, які включають продовольчу безпеку, підтримку малих виробників, впровадження агроінновацій, захист навколишнього середовища, розвиток лісового господарства, зайнятість населення, земельні реформи, туристичний розвиток, а також підвищення якості життя на сільських територіях [8].

Вже розроблено проект КМУ «Про схвалення Концепції сільського розвитку до 2030 року». Концепція сільського розвитку покликана забезпечити інтегрований розвиток сільських територій, відповідаючи на критичну потребу усунення накопичених негативних явищ в аграрній, соціальній сферах та на селі загалом. Ця потреба стимулює перехід до моделі сталого розвитку, яка враховує природні, соціальні та екологічні аспекти життя сільської місцевості.

Стратегічне планування вважається основним інструментом для ідентифікації та вирішення різноманітних проблем та завдань, відображаючи суспільні амбіції щодо бажаного майбутнього. Реалізація стратегії відбувається у трьох сценаріях: оптимальному, де стратегічні ініціативи спрямовані на ефективне досягнення визначених цілей; оптимістичному, що передбачає успішне впровадження заходів за умов балансу інтересів; та песимістичному, який орієнтований на мінімальне задоволення потреб у кризових ситуаціях, коли ресурси обмежені [9].

В процесі розробки Урядом плану для ЄС щодо реформування 15 секторів економіки Ukraine Facility, який принесе Україні 50 млрд євро. У 2024 року очікується, що Європарламент затвердить регламент програми Ukraine

Facility на 2024-2027 роки. За цим планом відбудова агро-сектору складається з шести основних реформ і оцінки обсягу потрібних для АПК інвестицій. Відповідальним за виконання всіх заходів буде Мінагрополітики та МЕРТ. Основні заявлені аграрні тези Ukraine Facility: Реформа 1. Узгодження інституційних рамок сільського господарства і розвитку сільських територій із політикою ЄС. Реформа 2. Забезпечення функціонування ринку землі. Реформа 3. Покращення інституційної та адміністративної структури для управління інвестиційними програмами. Реформа 4. Вдосконалення офіційного публічного електронного реєстру сільськогосподарських підприємств. Реформа 5. Довгостроковий план розвитку іригаційного комплексу для підвищення стійкості сектору до змін клімату. Реформа 6. Розмінування земель та акваторій [10].

У контексті євроінтеграції українське сільськогосподарське підприємство стоїть перед значними викликами, але водночас має перед собою реальні перспективи розвитку. Відтак, розроблення Урядом плану реформування 15 секторів економіки під назвою Ukraine Facility, і схвалення його Європарламентом, передбачає значні інвестиції в агросектор, що дозволить модернізувати його відповідно до стандартів і вимог ЄС. Основні реформи включатимуть узгодження інституційних рамок для розвитку сільського господарства, вдосконалення земельного ринку, покращення управління інвестиційними програмами, створення офіційного публічного електронного реєстру сільськогосподарських підприємств, розвиток іригаційних систем та розмінування земель. Ці заходи сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності українських аграріїв на європейському та світовому ринках.

Виклики, з якими стикаються сільськогосподарські підприємства в умовах євроінтеграції, зокрема, включають необхідність адаптації до жорстких стандартів ЄС у галузі екології, безпеки продукції та трудових відносин. Розмінування та модернізація іригаційних систем також є складними завданнями, що потребують значних ресурсів і часу для реалізації.

Перспективи, що відкриваються завдяки впровадженню цих реформ, охоплюють збільшення виробничих потужностей, підвищення якості продукції, розширення ринків збуту та залучення інвестицій. Довгострокове планування та розвиток іригаційних систем зможуть значно збільшити врожайність та зменшити вразливість до кліматичних змін.

Таким чином, Ukraine Facility відкриє нові можливості для сільськогосподарських підприємств України, одночасно ставлячи перед ними нові завдання адаптації до вимог та умов європейського ринку.

На основі проведеного аналізу ми можемо сформулювати основні виклики та перспективи розвитку сільськогосподарських підприємств в умовах євроінтеграції, що представлені у таблиці 1. Таким чином, хоча сільськогосподарські підприємства в умовах євроінтеграції стикаються з низкою серйозних викликів, вони також мають значний потенціал для розвитку та вдосконалення своєї діяльності, завдяки новим можливостям, які відкриваються в результаті інтеграції з Європейським Союзом.

Висновки. Враховуючи виклики та перспективи, з якими стикаються сільськогосподарські підприємства в Україні в контексті євроінтеграції, можна зробити кілька ключових висновків з проведеного дослідження:

1. Необхідність адаптації. Для успішної інтеграції в європейські ринки українські аграрії повинні значно адаптувати своє виробництво та управлінські структури до вимог і стандартів Європейського Союзу. Це стосується якості продукції, екологічних стандартів, технологічних інновацій та трудових відносин.

2. Інвестиції та модернізація. Ефективна модернізація та інноваційність вимагають значних капіталовкладень. Підтримка від ЄС у формі фінансових інвестицій та субсидій може зіграти вирішальну роль у покращенні конкурентоспроможності та екологічної стійкості українських аграрних підприємств.

3. Використання нових ринків та можливостей: Відкриття європейських ринків збуту може стати потужним стимулом для росту та розширення українського аграр-

Таблиця 1

Виклики та перспективи розвитку сільськогосподарських підприємств в умовах євроінтеграції

Виклики	Перспективи
1. Дотримання стандартів ЄС. Сільськогосподарські підприємства повинні адаптувати свою діяльність до строгих стандартів Європейського Союзу з якості продукції, безпеки харчових продуктів, екологічних норм, і трудових стандартів. Це вимагає значних інвестицій в технології та навчання персоналу.	1. Розширення ринків збуту. Відкриття доступу до європейських ринків збуту може забезпечити значне зростання доходів від експорту, збільшення обсягів продажу, та зміцнення бренду на міжнародному рівні.
2. Фінансування та інвестиції. Залучення фінансування для модернізації обладнання, удосконалення технологічних процесів та впровадження інновацій є ключовим викликом, зокрема в умовах нестабільності та конкуренції на фінансових ринках.	2. Інновації та технологічний розвиток: Євроінтеграція стимулює впровадження інновацій та сучасних технологій, покращуючи продуктивність та ефективність виробництва.
3. Зміни клімату та їх вплив. Забезпечення стійкості до змін клімату, особливо в контексті розвитку іригаційних систем та адаптації сільськогосподарських практик, є нагальною потребою, яка вимагає розробки довгострокових стратегій.	3. Фінансова підтримка та субсидії: Сільськогосподарські підприємства можуть скористатися фінансовою підтримкою та субсидіями від ЄС для реалізації проектів модернізації та розвитку.
4. Технологічна інтеграція. Інтеграція новітніх технологій, таких як прецизійне землеробство, робототехніка, штучний інтелект у виробничі процеси, є складним та коштовним процесом.	4. Підвищення якості продукції: Дотримання європейських стандартів забезпечує підвищення якості продукції, що сприятливо впливає на споживацьку впізнаваність та довіру.
5. Розмінування та безпека. Особливо для України, виклики, пов'язані з розмінуванням сільськогосподарських територій, є критично важливими для забезпечення безпечного та продуктивного використання земель.	5. Екологічна стійкість: Використання екологічних технологій та практик дозволяє не тільки відповідати регулятивним вимогам, але й підвищує екологічну стійкість підприємств, забезпечуючи довгострокові переваги.

Джерело: складено автором

ного сектора. Це також відкриває двері для більш актив-ного обміну знаннями, технологіями та досвідом.

4. Стратегічне планування та управління ризиками: В умовах змін клімату та економічної нестабільності, ефективне управління ризиками та довгострокове планування стають ключовими для забезпечення стійкості і процвітання аграрних підприємств.

5. Екологічна відповідальність: Збереження навколишнього середовища та раціональне використання

природних ресурсів має стати не тільки обов'язком, але й складовою конкурентної переваги українських аграріїв на міжнародній арені.

Таким чином, хоча інтеграція до ЄС несе із собою ряд складнощів, вона також пропонує потенційні можливості для розвитку та зростання українського аграрного сектора. Завданням української держави та бізнесу є використання цих можливостей для створення стійкого та процвітаючого аграрного майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Божидай І.І. Агропромисловий комплекс України: структура та основні поняття. *Агросвіт*. 2019. № 21. С. 107–113.
2. Горбаль Н.І., Микитин О.З., Михальков М.О. Розвиток агропромисловості України в умовах євроінтеграції. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2020. Частина 2. № 1. URL: https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/9_-Gorbal-N.I..pdf
3. Горбаль Н.І., Гресько В., Гудима Р.В. Тенденції та перспективи розвитку українського експорту. *Бізнес Інформ*. 2019. № 1. С. 73–78.
4. Жигалкевич Ж.М., Станіславський О.В. Особливості зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2019. № 16. С. 116–123.
5. Залюбінська Л.М., Скорик М.Л. Перспективи розвитку аграрного сектору України за умов євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Випуск 20, частина 1. URL: www.visnyk-econom.uzhnu.ua/archive/20_1_2018ua/38.pdf
6. Карп В.С. Виклики і загрози у сучасному міжнародному бізнесі. *Міжнародні відносини. Серія «Економічні науки»*. 2018. № 12. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3674
7. Лупенко Ю.О., Патица Н.І. Роль інновацій у забезпеченні конкурентоспроможності України на світових ринках сільськогосподарської продукції. *Агросвіт*. 2019. № 11. С. 16–23.
8. Про основні засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку: Проект Закону № 9162 від 04.10.2018. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64742
9. Про схвалення Концепції сільського розвитку до 2030 року: Проект розпорядження Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=a707d9ff-0c4b-4b8b-8d84-3f9a994ee729&title=ProektRozporiadzhenniaKabinetuMinistrivUkraini-proSkhvalenniaKontseptsiiSil'skogoRozvitkuDo2030-Roku>
10. Романишин С.Б., Мартинюк І.І., Горбаль Н.І. Інтеграційні процеси у розвитку дрібнотоварного сільськогосподарського виробництва України : монографія. Львів : Національний ун-т «Львівська політехніка», 2006. 176 с.

References:

1. Bozhydai, I.I. (2019). Ahropromyslovyi kompleks Ukrainy: struktura ta osnovni poniattia [Agro-industrial complex of Ukraine: structure and basic concepts]. *Ahrosvit*, 21, 107–113. [in Ukrainian]
2. Horbal, N.I., Mykytyn, O.Z., & Mykhalkov, M.O. (2020). Rozvytok ahropromyslovosti Ukrainy v umovakh yevrointehratsii [The development of agro-industrial development of Ukraine in the conditions of European integration]. *Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia ta problemy rozvytku*, 2. Available at: https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/9_-Gorbal-N.I..pdf [in Ukrainian]
3. Horbal, N.I., Hresko, V.V., & Hudyma, R.V. (2019). Tendentsii ta perspektyvy rozvytku ukrainskoho eksportu [Trends and prospects for the development of Ukrainian exports]. *Biznes Inform*, 1, 73–78. [in Ukrainian]
4. Zhyhalkevych, Zh.M., & Stanislavskiy, O.V. (2019). Osoblyvosti zovnishnoekonomichnoi diialnosti vitchyznianskykh pidpriemstv v umovakh yevrointehratsii [Peculiarities of foreign economic activity of domestic enterprises in the conditions of European integration]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «KPI»*, 16, 116–123. [in Ukrainian]
5. Zaliubinska, L.M., & Skoryk, M.L. (2018). Perspektyvy rozvytku ahrarynoho sektoru Ukrainy za umov yevrointehratsii [Prospects for the development of the agricultural sector of Ukraine under the conditions of European integration]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, 20. Available at: www.visnyk-econom.uzhnu.ua/archive/20_1_2018ua/38.pdf [in Ukrainian]
6. Karp, V.S. (2018). Vyklyky i zahrozy u suchasnomu mizhnarodnomu biznesi [Challenges and threats in modern international business]. *Mizhnarodni vidnosyny. Seriya «Ekonomiczni nauky»*, 12. Available at: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3674 [in Ukrainian]
7. Lupenko, Yu.O., & Palyka, N.I. (2019). Rol innovatsii u zabezpechenni konkurentospromozhnosti Ukrainy na svitovykh rynkakh silskohospodarskoi produktsii [The role of innovations in ensuring the competitiveness of Ukraine on the world markets of agricultural products]. *Ahrosvit*, 11, 16–23. [in Ukrainian]
8. Proekt Zakonu № 9162 vid 04.10.2018 «Pro osnovni zasady derzhavnoi ahrarynoi polityky ta derzhavnoi polityky silskoho rozvytku». [Draft Law No. 9162 dated October 4, 2018 «On the basic principles of state agrarian policy and state rural development policy»]. (2018, 4 October). *rada.gov.ua*. Available at: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64742 [in Ukrainian]
9. Romanyshyn, S.B., Martyniuk, I.I., & Horbal, N.I. (2006). *Intehratsiini protsesy u rozvytku dribnotovarnoho silskohospodarskoho vyrobnytstva Ukrainy: monohrafiya* [Integration processes in the development of small-scale agricultural production of Ukraine]. Lviv: Natsionalnyi un-t «Lvivska politekhnik». [in Ukrainian].
10. Yaki ahraryni reformy chekaiut sektor v ramkakh skhvalenoi YesS prohramy Ukraine Facility? [What agrarian reforms await the sector within the framework of the EU-approved Ukraine Facility program?]. *AgroPolit.com*. Available at: <https://agropolit.com/interview/1032-yaki-agraryni-reformi-chekayut-sektor-v-ramkah-shvalenoyi-yes-programi-ukraine-facility> [in Ukrainian]

CHALLENGES AND PROSPECTS OF THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION

Summary. This study analyzes the importance of the impact of the European integration process on the development of agricultural enterprises in Ukraine, highlighting both the opportunities and challenges faced by the agricultural sector of Ukraine in the context of globalization and integration into the European economic space. The study reveals how adaptation to European standards affects product quality assurance, the introduction of modern technologies, as well as strengthening the competitiveness of Ukrainian agricultural enterprises. The main focus is on strategic planning, the need for innovative development, environmental initiatives and the search for effective financial mechanisms for sustainable development. Currently, as part of preparations for integration into the European Union, Ukraine adopts and adapts legislation in order to comply with EU norms and standards. The identified main aspects that are regulated in this context include: 1. Product quality standards. 2. Land legislation. 3. Environmental norms. 4. Support to farmers. 5. Product safety. These changes are aimed at increasing the competitiveness of the Ukrainian agricultural sector, ensuring resistance to market challenges and protecting the interests of consumers and producers. The main challenges of the development of agricultural enterprises in the conditions of European integration are identified: 1. Compliance with EU standards. 2. Financing and investments. 3. Climate changes and their impact. 4. Technological integration. 5. Demining and security. The prospects for the development of agricultural enterprises in the conditions of European integration are also outlined: 1. Expansion of sales markets. 2. Innovations and technological development. 3. Financial support and subsidies. 4. Improvement of product quality. 5. Environmental sustainability. In general, the results of the study indicate a critical need for the modernization of internal management processes and the formation of new competencies that would allow agricultural enterprises to effectively adapt and use new opportunities to expand their markets and increase production efficiency.

Key words: agricultural sector, agricultural enterprises, European integration, EU, the influence of the European integration process on the development of agricultural enterprises, challenges of the development of agricultural enterprises, prospects for the development of agricultural enterprises.